

EKONOMİK BÜYÜME, İKTİSADİ DEĞİŞKENLER VE EŞİTSİZLİK: SEÇİLMİŞ ÜLKELERE YÖNELİK BİR İNCELEME (1983-2019)

ECONOMIC GROWTH, ECONOMIC VARIABLES AND INEQUALITY: A REVIEW OF SELECTED COUNTRIES (1983-2019)

Suna ŞAHİN*

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, suna.sahin@yeniuyuzyl.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8241-739X

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p>Gönderilme Tarihi 02.03.2022</p> <p>Revizyon Tarihi 10.03.2022</p> <p>Kabul Tarihi 20.03.2022</p> <p>Makale Kategorisi Araştırma Makalesi</p> <p>JEL Kodları F14 F43 Q40</p>	<p>Dünyanın birçok ülkesinde gelir eşitsizliği artmaktadır. Gelir eşitsizliği, sürekli büyümesi nedeniyle üzerinde önemle durulması gereken bir olgu haline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı yüksek gelirli ülkelerdeki gelir eşitsizliği ve seçilen iktisadi değişkenlerin, ekonomik büyüme üzerinde etkisinin olup olmadığının araştırılmasıdır. Çalışmada 1983-2019 dönemini kapsayan yıllık veri seti ile Dünya Bankası'nın yüksek gelir grubunda yer alan Almanya, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık için araştırma yapılmıştır. Çalışmaya ait veriler Dünya Bankası veri tabanı (World Bank), OECD gelir dağılımı veri tabanı (Income Distribution Database), standardize edilmiş dünya gelir eşitsizliği veri tabanı (Standardized World Income Inequality Database) ve Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) veri tabanından alınmıştır. Çalışmada panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma için kullanılan değişkenler, büyüme (GSYİH yıllık %), enflasyon (tüketici fiyatlarıyla yıllık), doğrudan yabancı yatırım girişleri, kamu kesimi büyüklüğü (kamu nihai tüketim harcamaları % GSYİH), sermaye (brüt sermaye oluşumu % GSYİH), nüfus, vergi geliri (% GSYİH), ticari dışa açıklık ve eşitsizlik göstergesi olarak ise Gini katsayısıdır. Çalışmanın genel bulguları, doğrudan yabancı yatırım girişleri, sermaye ve Gini katsayısında meydana gelen artışlar gayri safi yurtiçi hasılayı pozitif yönde etkilerken, kamu nihai tüketim harcamaları ve nüfus değişkenlerinde meydana gelen artışlar gayri safi yurt içi hasılayı negatif etkilemektedir. Enflasyon, vergi gelirleri ve ticari dışa açıklık ile ilgili olarak ise anlamlı bir sonuç elde edilememiştir.</p> <p>Anahtar Kelimeler: Uluslararası Ticaret, Ekonomik Büyüme, Gelir Eşitsizliği, Gini Katsayısı, Panel Veri Analizi.</p>

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Received 02.03.2022</p> <p>Revized 10.03.2022</p> <p>Accepted 20.03.2022</p> <p>Article Classification: Research Article</p> <p>JEL Codes F14 F43 Q40</p>	<p>Income inequality is increasing in many countries of the world. Income inequality has become a phenomenon that should be emphasized due to its continuous growth. The aim of this study is to investigate whether income inequality and selected economic variables in high-income countries have an effect on economic growth. In the study, with the annual data set covering the period 1983-2019, research was conducted for Germany, the United States and the United Kingdom, which are in the high-income group of the World Bank. The data of the study were taken from the World Bank database (World Bank), OECD Income Distribution Database, standardized world income inequality database (Standardized World Income Inequality Database) and European Statistical Office (Eurostat) database. Panel data analysis method was used in the study. The variables used for the study are: Growth (% of GDP per year), inflation (annual at consumer prices), foreign direct investment inflows, size of the public sector (% of public final consumption expenditures of GDP), capital (gross capital formation % of GDP), population, tax revenue (% of GDP), and the Gini coefficient as an indicator of trade openness and inequality. The general findings of the study are that the increases in foreign direct investment inflows, capital and Gini coefficient affect the gross domestic product positively, while the increases in the public final consumption expenditures and population variables affect the gross domestic product negatively. No significant results were obtained regarding inflation, tax revenues and trade openness</p> <p>Keywords: International Trade, Economic Growth, Income Inequalities, Gini Coefficient, Panel Data Analysis</p>

Atıf (Citation): Şahin, S. (2022). "Ekonomik Büyüme, İktisadi Değişkenler ve Eşitsizlik: Seçilmiş Ülkelere Yönelik Bir İnceleme (1983-2019)", *Kapanaltı Muhasebe Finans Ekonomi Dergisi*, (1): 19-30

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Giriş

Gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki bağlantıyı incelemek iktisadi yönden oldukça önemlidir. Çünkü artan gelir eşitsizlikleri ile yaşam standardındaki düşüşün eşlik ettiği artan yoksulluk seviyesi, sosyal ve politik huzursuzluğu artırır. Bütün bunlar ülkedeki ekonomik kalkınmanın kötüleşmesine katkıda bulunur. Gelir eşitsizliğinin artması, sosyal ekonomik olgularla ilişkisi nedeniyle de önemlidir. Gelir eşitsizliği yoksulluğa, göçe ve düşük eğitim düzeyine neden olabilir ayrıca halk sağlığını da olumsuz etkileyebilir. Dolayısıyla gelir eşitsizliği, bir ülkeye hem mikro hem de makro düzeyde sosyo-ekonomik etkiler yaratabilir (Ciegis ve Dilius, 2019, s.304).

Gelir eşitsizliği sorunu dünya çapında büyüyen bir sorun olmakla birlikte, küresel finansal ve ekonomik krizlerle birlikte daha da önemli hale gelmiştir. Emek piyasasındaki yapısal değişiklikler, emek-sermaye dengesi, küreselleşme ve teknolojik değişimler ülkelerin gelir eşitsizliğine etki edebilmektedir (Velkovska, 2020, s.227). Bir toplumdaki gelir eşitsizliklerinin çözümü, hükümetlerin ekonomi politikalarının ana odak noktası olmalıdır. Eşitsizliğin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi hala açık bir sorudur. Gelir dağılımının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi hakkında literatürde teorik ve ampirik birçok çalışma yer almaktadır. Teorik literatür, gelir dağılımının- ve özellikle gelir eşitsizliğinin- büyümeyi hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebileceği çok sayıda aktarım kanalı önerirken gelir dağılımının büyüme üzerindeki etkisini tahmin eden ampirik literatür fikir birliğine varamamıştır. Ampirik kanıtlar, farklı gelişmişlik düzeyine sahip bölgeler ve ülkeler arasında farklılıklar göstermektedir. Çalışmada literatür araştırması kısmında konuya ilişkin araştırmalara yer verilmiştir.

Dünya Bankası, ülkeleri kişi başına gelirlerine göre sınıflandırarak dört gruba ayırmaktadır. Bu grupları, düşük gelirli ülkeler, alt-orta gelir grubundaki ülkeler, üst – orta gelir grubundaki ülkeler ve yüksek gelir grubundaki ülkelerden oluşmaktadır. Bu sınıflandırma her yıl yenilenmekte olup ülkelerin kişi başına GNI (Gayrisafi ulusal geliri) düzeyine ve grupları sınıflandırırken de SDR (Özel çekme hakları) deflatörünü kullanarak ayarladığı yıllık enflasyon oranına bakılmaktadır (Eğilmez, 2020). Enflasyon gelir dağılımını sabit gelirli aleyhine bozucu bir etki yapabilir. Genellikle sabit ve dar gelirli grupların tüketim eğilimlerinin diğer gelir gruplarından daha yüksek olduğu kabul edilmektedir. Hatta kişiler sabit gelirli olmasalar bile, eğer gelirlerindeki artışı ancak bir gecikme ile gerçekleştiriyorlarsa ya da gelirlerindeki yükselme diğer gruplarınkinden daha düşük oranda oluyorsa bu durumda da toplam tüketimde bir azalma olacaktır (Parasız ve Ekren,2014: 261). Bu çalışma için seçilen ülkeler (Almanya, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık) Dünya Bankası gelir dağılımı sınıflandırmasına göre yüksek gelir grubundaki ülkelerdir.

Gelir eşitsizliğine yönelik ölçümler yapan birçok veri tabanı bulunmaktadır. Gelir eşitsizliğine yönelik yapılan veri taramasında, ülkelerin ilgili hesaplamaların her yıl yapılmadığı veri tabanlarının taranması neticesinde görülmüş olup çalışma için belirlenen yıl aralıkları 1983-2019 olarak belirlenmiştir. Veri seti, Dünya Bankası veri tabanı, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) gelir dağılımı veri tabanı (Income Distribution Database), standardize edilmiş dünya gelir eşitsizliği veri tabanı (Standardized World Income Inequality Database) ve Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) veri tabanından alınmıştır. Çalışmada eşitsizlik göstergesi olarak Gini katsayısı kullanılmıştır.

1. Eşitsizliğin Teorik Açıklamaları-Ekonomik Büyüme İlişkisi

Ekonomik büyümenin, daha düşük işsizlik, daha düşük devlet borçlanması, iyileştirilmiş kamu hizmetleri veya artan araştırma ve geliştirme getirdiği için her ülkede arzu edilen bir durum olduğunu belirtmek mümkündür (Kocurova ve Hampel, 2020, s.988). Eşitsizlikler ise değerli kaynakların toplum üyeleri arasında adaletsiz dağılımıdır. Bu durum sadece finansal kaynaklarla sınırlı olmayıp toplumun üyeleri arasında adaletsizlik duygusu yaratan ve bir toplumsal hiyerarşi oluşturan sosyal, kültürel ve politik kaynakları da içermektedir (World Bank, 2019, s.22). Eşitsizlik iki ana kategoriye ayrılır (Ameur Ameur ve Seffif, 2021, s.41). Bunlar ekonomik eşitsizlik ve sosyal eşitsizliktir. Ekonomik eşitsizlik, gelir seviyeleri (varlık ve zenginlik gibi), yaşam standartları ve iş fırsatlarındaki farklılıkları ifade eder. Küreselleşme, teknolojik değişim ve mali kriz, ekonomik eşitsizliğin artmasına katkıda bulunan faktörler olarak sıklıkla ifade edilir ve uluslararası ticaret ile yatırım, her üçünde de çok önemli bir rol oynar (Greaney ve Karacaovalı, 2016, s.1). Sosyal eşitsizlik ise sınıflar veya yaş grupları gibi farklı nüfus gruplarının sosyal statüleri, eğitim ve sağlık gibi kamu hizmetlerine ve diğer hizmetlere erişimdeki eşitsizlikler arasındaki farklılıkları göstermektedir. Gelir ve servet bölüşümünde büyük eşitsizliklerin bulunduğu bir toplumda, marjinal faydası kendisi için çok düşük bir mal için, zengin tüketiciler, paranın marjinal faydası çok düşük olduğunda, yüksek fiyat ödeyebilir. Oysa kendisi için marjinal faydası çok yüksek bir mala, paranın marjinal faydası da çok yüksek olduğu için, fakirler, ancak çok düşük fiyat ödeyebilir. Eğer maksimum toplumsal refah sağlanmak isteniliyorsa, iktisat politikasının paranın marjinal faydasındaki farklılıkları azaltması yani Laisser-faire'in yerini gelir bölüşümündeki aşırı farkların giderilmesinin alması gerekir (Kazgan, 1993, s.183).

Teorik açıdan bakıldığında kalkınmacılar, gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümenin olmamasından kaynaklandığını vurgularken, "sınıf temelli" veya Marksist teori, gelir eşitsizliğinin eşit olmayan gelişme ve sömürüden kaynaklandığını ve bunun da çarpık varlık ve gelir dağılımı ile sonuçlandığını öne sürmüştür. Klasik iktisatçılar, gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki bağlantıyı açıklarken, değişkenler arasında pozitif bir ilişki olduğunu vurgularlar (Nwosa, 2019, s.110). Klasik teoriye göre daha yüksek eşitsizlik, toplam tasarruf

birikimini artırarak büyümeyi teşvik eder (eşitsizliğin tasarruf ve yatırımı teşvik ederek büyümeyi teşvik ettiğini) ve böylece daha fazla çalışmaya, yatırım yapmaya ve yüksek getiri oranlarından yararlanmak için risk almaya teşvikler sağlayarak yatırım ve büyümeyi artırır. Klasik yaklaşıma göre bireysel hane halklarının gelir düzeyi ile marjinal tasarruf eğiliminin arttığı göz önüne alındığında, daha zengin hanelerde gelirlerin yoğunlaşması, yatırımlara yönlendirildiği takdirde büyümeye elverişli olan toplam tasarruf artar (Gründler ve Scheuermeyer, 2015, s.5). Modern teoriler, daha yüksek eşitsizliğin çeşitli kanallar yoluyla ekonomik büyümeyi engellediğini savunmuştur. Keynes'e (1936) göre gelir eşitsizliği, talep kanalı yoluyla daha yavaş ekonomik büyümeye yol açar. Marjinal tüketim oranları tüm gelir dilimleri arasında oldukça eşit olduğundan ve talep yatırımın temeli olduğundan, toplam tüketim toplam gelirdeki değişikliklere bağlıdır. Böylece, daha fazla eşitsizlik, toplam tüketimi azalttığı için ekonomik büyümeyi azaltacaktır (Malinen, 2007, s.5).

Gelir eşitsizliği, ekonomik büyüme üzerinde olumlu (pozitif) veya olumsuz (negatif) etkiler gösterebilir. Olumlu etkiyi açıklayan iki ana mekanizma vardır. İlki klasik yaklaşım, eşitsizliğin toplam tasarrufları, yatırımı ve ardından ekonomik büyümenin büyümeyi desteklediğini çünkü tasarruf oranının daha zengin nüfusta daha yüksek olduğunu savunur. Diğer bir ifadeyle klasiklere göre, ekonomik büyümenin temel taşı olan tasarruf ve yatırımı üstlenen zenginler olduğu için, gelir eşitsizliğindeki artış ekonomik büyümede artışa neden olur. İkincisi ise eşitsizliktir. Eşitsizlik, bireylerin daha yüksek ücretler kazanma isteği göz önüne alındığında daha çok çalışması ve yatırım yapması için teşvikler yaratır. Bu nedenle, insan sermayesine yatırım yaparak veya ekonomik büyümeyi artıran daha üretken endüstrilere geçerek becerilerini artırmaya da motive olurlar.

Gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerindeki negatif bir ilişkinin teorik gerekçeleri üç kategoriye ayrılabilir (Lee ve Son, 2016, s.333). Birincisi, düşük gelirli ailelerin yatırım için yetersiz fonlarından kaynaklanan olumsuz ilişkiyi açıklayan kredi piyasası aksaklıklarına dayanmaktadır. Düşük gelirli bir aile, kredi piyasasındaki aksaklıklar nedeniyle fonlara sınırlı erişime sahiptir ve bu da ailenin sermaye yatırımı daha az karşılanabilir hale getirir. Böylece, yüksek gelirli toplam nüfusun sadece küçük bir kısmı tarafından yatırımlar yapılabilen, bu da sermayenin marjinal verimliliğinin düşmesine ve ekonomik büyümenin yavaşlamasına neden olmaktadır. Diğer bir ifadeyle finans ve kredi piyasasındaki aksaklıklar, daha yoksul bireylerin kredi piyasalarında gelecekteki gelirlere karşı serbestçe borç alma kabiliyetini azaltmaktadır. Bu kısıtlama, hane halkı sektörü üzerinde bağlayıcı bir kısıtlama yaratır ve daha yoksul insanların fiziksel veya beşerî sermayeye yatırım yapma yeteneklerini sınırlar, bu da ekonomik büyümeyi azaltır. İkinci kategori, ekonomik eşitsizliğin, emek teşviklerini azaltabilecek ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi yavaşlatabilecek çarpık yeniden dağıtım politikalarına yol açmasının muhtemel olduğunu iddia ederek politik ekonomi teorilerini kullanır. Politik ekonomi teorisinin savunucuları gelir eşitsizliğinin kredi piyasası aksaklıkları, sosyal istikrarsızlık veya rant kollama faaliyetleri gibi farklı kanallar aracılığıyla ekonomik büyümeye zarar verdiğini savunmaktadır. Ayrıca bu teorinin savunucuları, artan eşitsizliklerin toplumsal hoşnutsuzluğa ve dağıtımçı çatışmalara yol açtığını ve bunların her ikisinin de dağıtım politikalarına yönelik daha fazla toplumsal baskı oluşturduğunu belirtmektedir. Bu tür politikalar, ekonomik bozulmalar yaratarak mevcut tüketimi artırmakta, bu da fiziki ve beşerî sermaye birikimini ve ardından ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilemektedir (Dabus ve Delbianco, 2021, ss.7-8). Üçüncü görüş, sosyo-politik istikrarsızlık teorisine dayanmaktadır.¹ Bu görüş, servet ve gelirdeki daha büyük bir eşitsizliğin, yoksulların suç, ayaklanma ve devrim gibi yıkıcı faaliyetlere katılma olasılığını artırabileceğini savunmaktadır. Tüm ekonomik sistemde ortaya çıkan istikrarsızlık ve güvensizlik, daha sonra uzun vadeli ekonomik büyümeyi engelleyebilecek yatırım teşviklerinde bir düşüşe yol açabilir. İktisat teorisi perspektifinden gelir eşitsizlikleri, fakir ve zengin arasındaki gelir eşitsizlikleri olarak görülmektedir. Bu orantısızlıklar ayrıca zenginlik, eğitim, istihdam veya yaşam memnuniyeti ile ilgili olabilir. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana, birçok ekonomi hızlı bir ekonomik büyüme yaşamıştır. Bu süreçte üretim artışı yaşanmış ancak bu duruma edinilmiş servetin eşit olmayan dağılımı da eşlik etmiştir. Bu durum bazı sosyal grupların servetinin diğerlerinden daha hızlı artmasında neden olmuştur (Andrei ve Craciun, 2015, ss.177-178). Dolayısıyla eşit olmayan servet dağılımının daha fazla üretim artışına yardımcı olup olmayacağı veya üretkenlik üzerinde zararlı bir etkisi olup olmayacağı konusu da önemlidir. Bu yüzden hükümetler ekonomiye yönelik politikalarında gelir eşitsizliklerini azaltmayı sağlayacak önlemler almalıdır.

Gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki, ekonomik kalkınmada önemli bir konu olup ekonomik büyüme ve kalkınma literatüründe oldukça tartışılan bir sorudur. Gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştıran ilk araştırmacılardan biri Kuznets'tir. Simon Kuznets'in (1955) ters U hipotezi, ekonomik büyümenin gelir eşitsizliğine bağımlılığını açıklamaktadır. Kuznets (1955), ilişkiyi tanımlamak için üç gelişmiş ülke (Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Almanya) hakkındaki verilerle çalışmıştır. Çalışmada varılan sonuç ise zengin ve gelişmiş ülkelerin gelir açısından daha az eşitsiz olması gerektiğidir. Kuznets'e göre ana faktörlerden biri sanayileşme sürecidir. İlk olarak, yoksul tarım sektöründen endüstriyel sektöre geçiş yapan işçi sayısının azalmasının yol açacağı eşitsizlik derinleşecektir. Bununla birlikte, nüfusun sadece azınlığı hala tarımda çalışacağından ve bu nedenle gelir daha eşit dağılacığından, belirli bir süre sonra etki daha düşük gelir eşitsizliği ile sonuçlanmalıdır. Diğer bir ifadeyle bu teoride önemli miktarda iş gücü kentsel alanlara taşındığında, ters U modelinde zirveye ulaşılan kadar ortalama gelirden bir artış olur ve kentsel ile kırsal alanlar arasında bir gelir

¹ Bkz: Benhabib ve Rustichini (1996) ile Tsoukis ve Tournemaine (2010) çalışmaları.

farklılaşması doğar (Hung vd., 2020, s.3). Zirveye ulaştıktan sonra, bir ülke üç nedenden dolayı gelir eşitsizliğinde bir düşüşle karşı karşıya kalmaktadır (Ameur Ameur ve Seffif, 2021, s.41). İlk olarak, devlet tarafından yeniden dağıtım önlemleri daha düşük gelir eşitsizliği seviyelerine yol açacaktır. İkincisi, kapitalist ekonominin dinamikleri gelir eşitsizliğini azaltacaktır çünkü yeni girişimciler yeni endüstriler yaratacaktır. Üçüncüsü, iş gücünün yüksek hizmet gelirlerine doğru yapısal kaymasının söz konusu olacağıdır. Hükümetler güçlü makro politikalar uygulayarak müdahale edene kadar ekonomideki genel gelir eşitsizliği, kalkınmanın sonraki aşamalarında azalmaya başlayacaktır. Daha fazla gelir eşitsizliğine yol açan ekonomik büyümenin ilk aşamalarında, gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun azaltılması daha uzun sürecektir (Kuznets, 1955).

Gelir eşitsizliği ve büyümeyi birbirine bağlayan üç kanal vardır (Alesina ve Perotti, 1994: 359-362). İlk siyasi kanal kaynakların dağılımı, yoksulların rant kollama faaliyetlerinde bulunmaları için yatırımları ve büyümeyi engelleyen büyük teşviklerle bağlantılıdır. Fay (1993) çalışması, gelir dağılımı ne kadar eşitsizse, mülkiyet haklarına tehdit oluşturan yasa dışı faaliyetlerde bulunan insan sayısının o kadar fazla olduğunu göstermektedir. İkincisi mali kanalda, hükümet harcamaları ve vergilendirme düzeyi, bir seçmenin tercihlerinin ana belirleyicisinin gelir olduğu bir oylama sürecinin sonucudur. Özellikle, yoksul seçmenler yüksek düzeyde vergilendirmeyi tercih edeceklerdir. Yoksullar ya daha düşük bir vergi payı ödeyecekler ya da devlet harcamalarından orantısız bir şekilde yararlanacaklardır. Gelir eşitsizliğinin olduğu, dolayısıyla birçok yoksulun olduğu bir toplumda, seçmenlerin çoğunluğu yüksek vergilendirmeye oy verecek ve bu da yatırımı ve dolayısıyla büyümeyi engelleyecektir (Kalay ve Çetin, 2016, s.2182). Gelir dağılımı ve büyümeyi birbirine bağlayan üçüncü siyasi mekanizma olan istikrarsızlık kanalı, gelir eşitsizliğinin toplumsal huzursuzluk üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Bu hipotez iki bağlantıyı vurgular. İlk bağlantı gelir dağılımından siyasi istikrarsızlığa, ikinci bağlantı ise siyasi istikrarsızlıktan büyümeye doğrudur. Küçük ve çok zengin bir grup varlıklı bireyle karşı karşıya olan büyük bir yoksul vatandaş grubu, muhtemelen mevcut sosyoekonomik statükodan memnun kalmayacak ve radikal değişiklikler talep edecektir. Sonuç olarak, gelir dağılımı eşitsizliği arttıkça kitlesel şiddet ve yasa dışı faaliyetler ile iktidarı ele geçirme çabaları artacaktır.

Persson ve Tabellini'ne (1991) göre, ekonomik büyüme, büyük ölçüde üretimde kullanılacak bilgi birikimi tarafından belirlenir. Bu tür üretken birikim için teşvikler, bireylerin çabalarına bu da hangi vergi politikalarının ve düzenleyici politikaların benimsendiğine bağlıdır. Dağıtım çatışmasının daha önemli olduğu bir toplumda, siyasi kararların daha az özel mülk edinmeye ve dolayısıyla daha az birikime ve büyümeye izin veren politikalarla sonuçlanması muhtemeldir. Ancak büyüme oranı aynı zamanda siyasi kurumlara da bağlıdır, çünkü siyasi süreç aracılığıyla çatışan çıkarlar nihayetinde kamu politikası kararlarında toplanır.

2. Literatür Taraması

Kuznets, ekonomik büyüme ile gelir eşitsizliği arasında kısa dönemde pozitif, uzun dönemde ise negatif ilişki olduğunu belirtmiş ve birçok çalışmada bunu doğrulamıştır.² Bununla birlikte, daha yeni araştırmalar bazı tutarsızlıkları ortaya koymuştur. Özellikle, daha önce gelir eşitsizliğinin zirvesini geçtiğine inanılan birçok gelişmiş ülke, gelir eşitsizliğinde bir bozulma yaşamıştır (Park ve Shin, 2017, ss.2795-2796). Örneğin, IMF (2007) büyüme, kalkınma ve gelir eşitsizliği bakımından gelişmiş ülkelerdeki gelir eşitsizliğinin aslında az gelişmiş ülkelere göre daha kötü olduğunu belirtmiş, OECD (2008), ayrıca çoğu gelişmiş ülkede gelir eşitsizliğinin daha da kötüleştiğini açıklamıştır. Ekonomik büyüme kapsamında etkisi bakımından hangi ekonomik faktörün (örneğin, hükümet harcamaları, ticari açıklık, eğitim, alt yapı gibi) etkisinin daha önemli olduğunu belirleyebilmek adına büyüme literatüründe yeni içsel büyüme teorileriyle birlikte, analizler yapılmaktadır (Alesina ve Perotti, 1994, s.351).

Aşağıda gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme üzerinde yapılan bazı araştırmalara yer verilmiştir. Araştırma çalışmalarının analiz sonuçları, gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerinde olumlu, olumsuz veya önemsiz bir etki yapabileceğini göstermektedir. Gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerindeki doğrudan etkisini araştıran çalışmalar farklı değişkenlere yer vermiştir. Örneğin; Herzer ve Vollmer (2012) çalışmalarında kişi başına gelirdeki uzun dönemli değişikliklerin öncelikli gelir eşitsizliğindeki değişikliklerden kaynaklandığını varsaymak yerine yatırım oranlarının kişi başına düşen gelirin önemli bir belirleyicisi olduğunu varsaymanın önemli olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada yatırımların hem eşitsizliği hem de geliri etkileyebilecek unsur olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, gelir eşitsizliği ekonomik büyüme üzerinde yalnızca doğrudan değil aynı zamanda dolaylı bir etki de yapmaktadır. Gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerindeki dolaylı etkisini değerlendiren çalışmalar yanında gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin aktarım kanallarını araştıran çalışmalarda literatürde mevcuttur. Gelir eşitsizliği, kredi piyasası aksaklıkları kanalı ve maliye politikası kanalı aracılığıyla ekonomik büyüme üzerinde etki yapabilir. Örneğin, Gründler ve Scheuermeyer (2015), hem gelir eşitsizliğinin hem de etkin kamu yeniden dağılımının büyüme üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmacılar, yüksek düzeyde eşitsizliğin GSYİH büyümesini azalttığını ancak bunun çaresi olarak vergiler ve transferler yoluyla, yeniden dağıtılmasının büyümeye benzer şekilde zararlı olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmalarında, belirli bir piyasa

² Bkz: Papanek, ve Kyn (1986) çalışması.

eşitsizliği düzeyinde, yeniden dağıtımın ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin önemsiz ancak hem eşitsizliğin büyüme üzerindeki hem de yeniden dağılımın etkilerinin ekonomilerin gelişmişlik düzeyine bağlı olduğu da belirtilmiştir. Yeniden dağıtımın kapsamını temsil etmek için farklı ölçek politikası araçlarına dayalı marjinal vergi oranları ya da sosyal harcamalar gibi değişkenler kullanılabilir. Örneğin, Muinel-Gallo ve Roca-Sagales (2013) çalışmasında, 21 yüksek gelirli OECD ülkesinin panel verilerini kullanılmış ve çalışmanın sonuçları dağıtım harcamalarının ve doğrudan vergilerin eşitsizlikte ve aynı zamanda GSYİH büyümesinde önemli azalmalar sağladığı görülmüştür. Persson ve Tabellini (1991) çalışmasında yeniden dağıtım politikalarının etkilerini analiz ederler, ancak sermayeden emeğe değil, zengin kesimden fakir kesime yeniden dağıtım odaklanırlar. İlgili kavram, kişisel gelirin dağılımıdır. Ekonomik mekanizmada, araçlar çalışır ve insan sermayesine yatırım yapar. Vergiler gelire orantılıdır ve gelirler tüm acentelere toplu olarak yeniden dağıtılır. Yine, yüksek vergiler insan sermayesine yatırımı caydırır ve dolayısıyla büyümeyi azaltır. Vergiler, toplu olarak yeniden dağıtıldığından, yoksul seçmenler nispeten küçük bir miktar vergi öderler, ancak zengin seçmenlerle aynı faydaları alırlar. Bu, bir bireyin tercih ettiği vergi oranının bireyin geliriyle ters orantılı olduğu anlamına gelir. Ortalamaya göre medyan seçmen ne kadar fakir olursa, vergi oranı o kadar yüksek, yatırım ve büyüme oranı o kadar düşük olur. Araştırmacılara göre, gelir eşitsizliği büyüme için zararlıdır çünkü bu mülkiyet haklarını korumayan ve yatırım getirilerinin tam olarak özel olarak tahsis edilmesine izin vermeyen politikalara yol açmaktadır.

Gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerinde etki yarattığı mekanizmalar, kanallar, aktarım kanalları veya mekanizmalar gibi farklı şekillerde adlandırılmaktadır (Brzezinski, 2013). Yang ve Greaney'e (2017) göre, ekonomik büyüme iki kanal aracılığıyla eşitsizliği etkileyebilir. Birincisi, ekonomik büyüme, sermaye kazançları yoluyla zenginlere daha fazla fayda sağlar ve eşitsizliği genişletici etkiye yol açar. İkincisi, ekonomik büyüme, eşitsizliği daraltıcı etkiye yol açan istihdam fırsatları aracılığıyla yoksullara yardımcı olabilir.

Alesina ve Rodrik (1994), 1960-1985 döneminde faaliyet gösteren 70 ekonomiden oluşan bir gruba analiz etmişlerdir. Çalışmadaki grup, ağırlıklı olarak gelişmekte olan ülkeleri içermektedir. Bu çalışmanın araştırmacıları sonuçlarda, gelir eşitsizliği (Gini katsayısı ile ölçülen) ile ekonomik büyüme arasında negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Grundler ve Scheuermeyer (2015), gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 154 ülke üzerinde incelemiştir. Çalışmanın sonucunda gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Greaney ve Karacaovalı (2017), Asya-Pasifik Bölgesi'ndeki ticaret, büyüme ve ekonomik eşitsizlik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmacılar ticaretin veya doğrudan yabancı yatırımın eşitsizliğe katkıda bulunduğuna, eşitsizliği azalttığına ve nedensellik ilişkisi olmadığına dair bazı kanıtlar bulmuşlardır.

Ciegis ve Dilius (2019), 1995-2014 dönemi boyunca 28 AB ülkesinin verilerine dayanarak, gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Çalışmanın sonuçları, artan gelir eşitsizliğinin kredi piyasası aksaklıkları ve maliye politikası kanalı gibi farklı aktarım kanalları aracılığıyla ekonomik büyüme üzerinde belirsiz bir etki yarattığını göstermiştir.

Koh ve diğerleri (2019), Çin'de gelir eşitsizliği, ekonomik büyüme ve finansal derinlik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmanın sınır testi sonuçları, gelir eşitsizliği bağımlı değişken olarak ele alındığında uzun dönemli bir ilişkinin var olduğunu ortaya koymaktadır ve büyüme ile finansal derinliğin uzun vadeli etkileri istatistiksel olarak anlamlıdır. Çalışmanın Granger nedensellik sonuçları ise finansal derinlik-büyüme arasında çift yönlü ve Gini-büyümesi arasında tek yönlü nedensellik olduğunu göstermiştir. Araştırmacılar hem büyüme hem de finansal derinliğin eşitsizliği genişletici bir etkiye sahip ve bunun da Çin için Kuznets'in ters U-eğrisinin yukarı doğru eğiminde olduğunu belirtmişlerdir.

Nwosa (2019), 1981-2017 dönemi kapsamında Nijerya'da gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ve bunun ekonomik kalkınma üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmada Nijerya'da ekonomik büyümenin gelir eşitsizliği üzerinde olumlu ancak önemsiz bir etkisi olduğunun sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, çalışma, hükümetin ekonomik kazanımların yoksul vatandaşlar arasında adil bir şekilde dağıtılmasını sağlama ihtiyacını önermektedir.

Erkişi ve Ceyhan (2020), 1993-2016 dönem aralığında 14 AB ülkesine yönelik iktisadi büyüme ve gelir dağılımı adaleti ilişkisine bakmışlardır. Çalışmanın sonucunda araştırmacılar, Kuznets'in görüşüne tezat olarak uzun vadede iktisadi büyümenin gelir dağılımı adaletinin bozulmasıyla gerçekleştiğine ulaşılmıştır.

Velkovska (2020), 2001-2012 dönemi için panel veri regresyon analizi uygulayarak seçilen Balkan ülkelerinde Kuznets hipotezini test etmeye çalışmaktadır. Sonuçlar, ekonomik kalkınmanın ilk aşamalarında daha düz olan ve ekonomik büyümenin sonraki aşamalarında gelir eşitsizliğinin azaldığı Kuznets eğrisinin varlığını göstermiştir.

Gölpek ve Kavak (2021), 2000-2019 dönemleri için OECD üyesi ülkeler ele alınmış ve kamusal yükseköğretim harcamaları, vergiler ve gelir dağılımı ilişkisi panel ARDL sınır testi ile analiz edilmiştir. Sonuçlarda değişkenler arasında uzun dönemli ilişkinin olduğu ve kamusal yükseköğretim harcamalarından ve vergilerden gelir dağılımına

doğru tek yönlü; vergilerden de kamusal yükseköğretim harcamalarına doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğu görülmüştür.

Hailemariam ve Dzhumashev (2020), 1965'ten 2014'e kadar olan dönemde geniş bir ülke panelinde gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Sonuçlarda, ekonomik büyüme üzerinde eşitsizliğin bir eşik etkisi bulunmuş ve bu eşğin gelişmekte olan ekonomiler için gelişmiş ekonomilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Topolewski (2020) çalışmasında, gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin niteliğini belirlemek ve gelir eşitsizliklerinin ekonomik büyüme üzerinde olumlu veya olumsuz bir etkisinin olup olmadığına karar vermek amacıyla 2001-2018 dönem aralığı için analiz yapmıştır. Çalışmanın sonucu, örneklem grubundaki gelir eşitsizlikleri (Gini katsayısı ile ölçülen) ile ekonomik büyüme arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Younsi ve Bechtini (2020), 1990-2015 dönem aralığında BRICS ülkelerindeki ekonomik büyüme, finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki nedensel ilişkiyi yıllık panel verilerini kullanarak incelemiştir. Çalışmanın sonucu, BRICS ülkelerinde gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediğini göstermiştir.

Ameur Ameur ve Seffih (2021), Cezayir için 1980-2015 dönem aralığında gelir eşitsizliği ve büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmanın sonuçları, kişi başına düşen yıllık GSYİH büyüme oranı ile ölçülen ekonomik büyümenin, Gini katsayısı ile ölçülen eşitsizlik ile negatif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu varılan sonuç için araştırmacılar, uzun vadede, gelir eşitsizliğindeki %1'lik bir artışın Cezayir'deki ekonomik büyümeye zarar vereceğini söylemişlerdir.

Mendonça ve Baca (2022), 1980-2016 yılları arasında 13 OECD ülkesinden oluşan bir örneklem kullanarak, bütçe açığına ilişkin mali saydamlığın ve kademeli doğrudan vergilendirme yoluyla gelir eşitsizliğinin azaltılmasının ekonomik büyüme üzerindeki etkisini analiz etmişlerdir. Çalışmanın bulguları, mali saydamlığın artmasının büyümeyi azalttığını ve ekonomik büyüme üzerinde yeniden dağıtımçı vergilendirmenin asimetric bir doğası olduğunu göstermiştir. Ayrıca, mali saydamlığın, gelir eşitsizliğinin büyüme üzerindeki asimetric etkisini artırabileceği de çalışmada belirtilmiştir.

Topuz (2022), 143 ülke ve 1980-2017 yılları arasındaki dönemler için gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin teorik olarak ifade edilen aktarım kanalları üzerinden gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonuçları yüksek eşitsizliğin ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediğine dair kanıtlar sağlamış olmasına rağmen ülkelerin gelir düzeyleri dikkate alındığında bu çıkarımın genelleştirilemeyeceğini göstermiştir.

3. Araştırmanın Amacı, Verileri ve Yöntemi

Bu çalışma, 1983–2019 dönemini kapsayan yıllık panel verilerini kullanarak Almanya, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler aracılığıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Seçilen ülkelerin ortak özelliği, gelir eşitsizliğinde en yüksek %10'luk paya sahip olmalarıdır (World Income Inequality Database). Çalışmaya ait veriler Dünya Bankası veri tabanı (World Bank), OECD gelir dağılımı veri tabanı (Income Distribution Database), standardize edilmiş dünya gelir eşitsizliği veri tabanı (Standardized World Income Inequality Database) ve Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) veri tabanından alınmıştır. Çalışma için kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenler ve veri kaynakları aşağıda Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Değişkenler ve Veri Tablosu

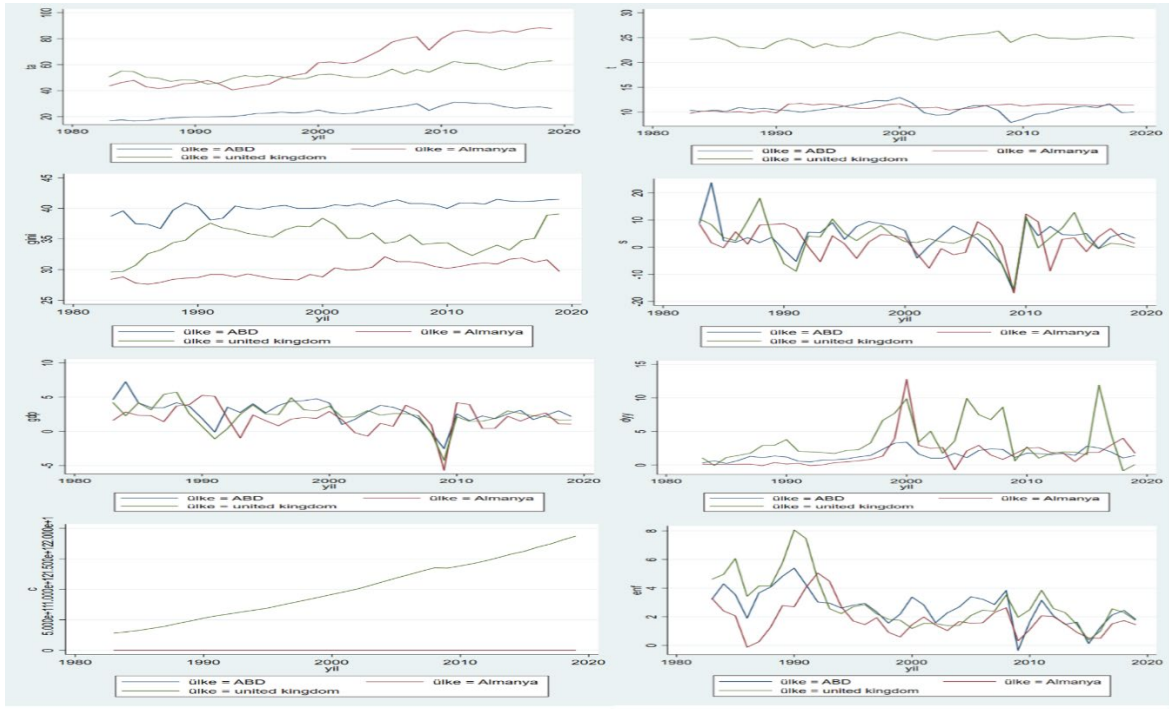
	Eşitsizlik Göstergesi olan Gini Katsayısı	https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?locations=TR Standardized World Income Inequality Database, https://fsolt.org/swiid/swiid_source/ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_DI12__custom_2116761/default/table?lang=en
Bağımsız Değişkenler	Enflasyon (Tüketici Fiyatlarıyla Yıllık)	https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG
	Doğrudan Yabancı Yatırım Girişleri	https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS?view=chart
	Kamu Kesimi Büyüklüğü (Kamu nihai tüketim harcamaları %GSYİH)	https://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.TOTL.KD.ZG
	Sermaye (Brüt Sermaye Oluşumu % GSYİH)	https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.TOTL.KD.ZG
	Nüfus	https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL
	Vergi Geliri (% GSYİH)	https://data.worldbank.org/indicator/GC.TAX.TOTL.GD.ZS
	Ticari Dışa Açıklık	https://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS
Bağımlı Değişken	Büyüme (GSYİH Yıllık %)	https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG

Analiz kapsamında kullanılacak olan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Tanımlayıcı İstatistik Değerler

Değişken	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max	Açıklama
gdp	111	2.329.104	1.822.308	-	7.236.633	Büyüme (GSYİH Yıllık %)
enf	111	2.478.125	1.463.009	-3555463	8.063.461	Enflasyon (Tüketici Fiyatlarıyla Yıllık)
dyy	111	2.178.184	2.412.369	-863745	1.276.319	Doğrudan Yabancı Yatırım Girişleri
c	111	3.34e+11	5.49e+11	-7341314	1.87e+12	Kamu Kesimi Büyüklüğü (Kamu nihai tüketim harcamaları % GSYİH)
s	111	3.072.382	603.382	-	237.425	Sermaye (Brüt Sermaye Oluşumu % GSYİH)
n	111	1.41e+08	1.02e+08	5.63e+07	3.28e+08	Nüfus
gini	111	3.495.405	4.561.355	27.Haz	41.5	Eşitsizlik Göstergesi olan Gini Katsayısı
t	111	1.542.575	6.624.378	7.919.453	2.634.011	Vergi Geliri (% GSYİH)
ta	111	4.665.225	1.996.442	1.660.391	8.843.441	Ticari Dışa Açıklık

Tanımlayıcı istatistikleri verilen değişkenlerin ülkeler özelindeki grafikleri ise aşağıdaki Grafik 1’de gösterilmektedir.

Grafik 1: Tanımlayıcı İstatistikleri Verilen Değişkenlerin Ülkeler Özelindeki Grafikleri

$$gdp_{it} = \beta_0 + \beta_1 enf_{it} + \beta_2 dy_{it} + \beta_3 c_{it} + \beta_4 s_{it} + \beta_5 n_{it} + \beta_6 gini_{it} + \beta_7 t_{it} + \beta_8 ta_{it} + u_{it}$$

Test edilecek model için kurulmuş olan formülde, i ülkeleri, t ise yılları temsil etmektedir.

4. Araştırmanın Bulguları

Tek başına bir zaman serisi ya da yatay kesit verisi kullanımı ile oluşturulamayan modeller kurulmasına ve kurulan bu modellerin sınanmasına olanak vermesinden dolayı tercih edilen panel veri analizinde (Yerdelen Tatoğlu, 2012: 13), eğer gözlenemeyen birim etkiler ile açıklayıcı değişken arasındaki korelasyon sıfıra eşitse tesadüfi etkiler, sıfırdan farklı ise de sabit etkiler modeli tercih edilmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2012: 79). Söz konusu bu ilişkilerin incelenmesi ve hangi modelin kullanımının daha uygun olacağını sınanması için en popüler yöntem Hausman testidir (1978). Bu testte tesadüfi etkiler modelinin kullanılmasını belirten H_0 ile sabit etkiler modelinin daha etkili olduğunu belirten H_1 hipotezleri yer almaktadır. Modele uygulanan Hausman test istatistiği 0.3189 olarak bulunmuştur. Bu durumda H_0 hipotezi reddedilememiş ve tesadüfi etkiler modelinin etkinliği kabul edilmiştir. Kabul edilen tesadüfi etkiler modeli çıktısı aşağıdaki Tablo 3'te verilmiştir

Tablo 3: Tesadüfi Etkiler Modeline Ait Çıktılar

gdp	Katsayı	Standart Hata	z	P>z	[95% Güven aralığı]	
enf	.0550217	.0760739	0.72	0.470	-.0940805	.2041238
dy	.0772304	.0421321	1.83	0.067	-.005347	.1598078
c	-3.93e-13	3.81e-13	-1.03	0.302	-1.14e-12	3.53e-13
s	.2493106*	.0147195	16.94	0.000	.2204609	.2781603
n	-5.40e-09	3.48e-09	-1.55	0.121	-1.22e-08	1.43e-09
gini	.0690755	.0568454	1.22	0.224	-.0423394	.1804903
t	-.0199682	.0431518	-0.46	0.644	-.1045442	.0646077
ta	-.0217745*	.0076944	-2.83	0.005	-.0368551	-.0066938

*: %1 anlamlılık düzeyinde bağımlı değişkeni açıklamakta anlamlıdır.

Yukarıda verilen tesadüfi etkiler modeline ait çıktıda R^2 değeri yaklaşık %75'tir. Ticari açıklıkta meydana gelen artış gayri safi yurtiçi hasılayı azaltırken, sermaye birikiminde meydana gelen artış ise artırmaktadır.

Elde edilen sonuçlar temel sınama testlerine tabi tutulacaktır. Sınama testleri sonunda ortaya çıkan sonuçlara göre model tekrar ele alınacaktır. Yapılan sınama testlerine ait çıktılar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Sınama Testleri

Levene, Brown ve Forsythe (12,104)	$W_0 = 1.9317211^* (0.14987222)$
	$W_{50} = 1.8601629^* (0.16059956)$
	$W_{10} = 1.9380164^* (0.14896412)$
BFN DW ve Baltagi-Wu LBI	DW=1.6893763
	Baltagi- Wu LBI = 1.7447205
Langrange (LM) ve Düzeltilmiş Langrange (ALM)	LM (lambda=0) (1) = 0.0601
	ALM (lambda=0) (1) = 0.0264
	Joint(2)= 0.0414
Pesaran	0.4301
Frees (5.664)	0.2396
Friedman	0.0000

*: Prob>F istatistiği

Varyans eşitliğinin sınanması için normal dağılımın sağlanmadığı durumlarda da kullanılacak dirençli bir test öneren Levene' nin önerileri, Brown ve Forsythe tarafından 1974'te yeniden ele alınarak düzenlenmiş ve ortalama yerine kırılmış ortalamaya dayalı olarak yeniden önerilmiştir (Yerdelen Tatoğlu, 2012: 222). Sınama çıktısında W_0 , W_{10} ve W_{50} olarak verilen bu test istatistiklerine göre birimlerin varyansları eşittir boş hipotezi reddedilememiştir. Modelde değişen varyans sorunu yoktur.

Otokorelasyon testi için kullanılan 1 serbestlik dereceli LM ve ALM ile 2 serbestlik dereceli birleşik LM testi sonuçlarına göre otokorelasyon sorunu yoktur şeklinde kurulan boş hipotez reddedilememiştir. Bhargava, Franzini ve Narendranathan'ın önerdiği DW testi ve Baltagi- Wu tarafından önerilen LBI test istatistikleri ise kritik eşik olan 2'den küçüktür. Sonuç olarak kurulan modelde otokorelasyon ve/veya birim etki vardır.

Pesaran, Friedman ve Frees testleri ile birimler arası korelasyonun varlığı yönünde kurulan H_0 hipotezi, Pesaran ve Frees testleri tarafından reddedilmiştir. Friedman testine göre ise birimler arası korelasyonun varlığı kabul edilmiştir. (H_1 Kabul).

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde modelde otokorelasyon problemi olduğu gözlemlenmektedir. Heterokedastik yapıya sahip olan model hatalarının düzeltilerek modelin tekrar kurulmasına karar verilmiştir. Dirençli standart hatalar ile kurulan modele ait çıktılar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Dirençli Standart Hatalara Sahip Model Çıktısı

gdp	Katsayı	Standart Hata	z	P>z	[95% Güven Aralığı]	
enf	.0550217	.0912108	0.60	0.546	-.1237483	.2337916
dyy	.0772304*	.013636	5.66	0.000	.0505043	.1039565
c	-3.93e-13*	1.95e-13	-2.02	0.044	-7.75e-13	-1.09e-14
s	.2493106*	.0178504	13.97	0.000	.2143245	.2842967
n	-5.40e-09*	2.58e-09	-2.09	0.037	-1.05e-08	-3.35e-10
gini	.0690755*	.033909	2.04	0.042	.002615	.1355359
t	-.0199682	.0242328	-0.82	0.410	-.0674637	.0275272
ta	-.0217745	.0114145	-1.91	0.056	-.0441465	.0005976

*%1 anlamlılık düzeyinde bağımlı değişkeni açıklamakta anlamlıdır.

Dirençli standart hatalar yöntemi ile tekrar kurulan ve elde edilen sonuçlar incelendiğinde R^2 değerinin %75 olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre; doğrudan yabancı yatırımlar (dyy), sermaye (s) ve Gini katsayısında meydana gelen artışlar gayri safi yurtiçi hasılayı pozitif yönde etkilerken, kamu kesimi büyüklüğü (kamu nihai tüketim harcamaları (c)) ve nüfus değişkenlerinde meydana gelen artışlar gayri safi yurt içi hasılayı negatif etkilemektedir. Vergiler, enflasyon ve ticari dışa açıklık ile ilgili olarak ise analiz kapsamında anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır.

5. Sonuç

Gelir eşitsizliği hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilerde dünya çapında büyüyen bir endişe kaynağıdır. Ekonomik ve sosyal kalkınmada gelir eşitsizliği önemli bir konudur. Çünkü yüksek düzeyde gelir eşitsizliği, örneğin yoksulluğun azaltılması gibi kalkınma politikalarının etkinliğini azaltabilir. Buna ilaveten artan gelir eşitsizliği sosyo-politik istikrarsızlığa yol açabilir, bu da yatırımları, ekonomik büyümeyi azaltır ve sürdürülebilir kalkınmayı olumsuz yönde etkiler. Eşitsizlik ve büyüme arasındaki bağlantı üzerine yapılan ampirik çalışmalar çelişkili sonuçlar sunmaktadır.

Dünya Bankası'nın yüksek gelirli ülkeler grubunda yer alan ve çalışma için seçilen Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık için bu çalışmanın sonucu, gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasında pozitif ilişkinin varlığını göstermiştir. Klasik yaklaşımda, eşitsizliğin tasarruf ve yatırımı teşvik ederek büyümeyi teşvik ettiği varsayılmaktaydı. Yapılan bu çalışmada 1983-2019 yıl aralığı için seçilen yüksek gelir grubundaki ülkelerin klasik yaklaşım varsayımını gösterdikleri tespit edilmiştir. Çalışmada doğrudan yabancı yatırım girişlerinin anlamlı ve pozitif çıkması, yüksek gelir grubundaki seçilmiş ülkeler için iktisadi bir faktör olan doğrudan yabancı yatırım girişlerinin, ekonomik büyümeye olumlu etki sağladığını göstermektedir. Doğrudan yabancı yatırım girişlerinin artışı ülkelerdeki ithalat ve ihracat oranlarını olumlu yönde etkileyecektir. Bu durum ekonomik ilerlemeye ivme kazandırarak büyümeyi sağlayacaktır. Küreselleşmenin önemli bir bileşeni olarak, doğrudan yabancı yatırımın ülkelerdeki gelir eşitsizliğini etkilemesi muhtemeldir. Doğrudan yabancı yatırımlar, yönetim becerilerinin ve modern teknolojinin transferi, pazara erişim ihracatı ve insan sermayesi gelişimi gibi kanallar aracılığıyla ev sahibi ülkelerin büyümesine ve gelişmesine katkıda bulunarak gelir eşitsizliğini iyileştirebilir ya da ev sahibi ülkelerdeki ücret farklılıklarını ağırlaştırarak ve doğrudan yabancı yatırım firmalarının kârlarını ana ülkelere geri göndererek, gelir eşitsizliğinin kötüleşmesine de neden olabilir. Yüksek gelir grubunda yer alan bu ülkelerin ekonomi politikalarında doğrudan yabancı yatırımları ülkelere çekmek adına politikalar belirlemeleri, pazar büyüklüklerini genişletmek adına ihracatı artırıcı faaliyetlerde bulunmaya devam etmeleri gerekmektedir. Çalışma da kullanılan enflasyon, vergi gelirleri ve ticari dışa açıklık değişkenleri ile ilgili olarak ise anlamlı bir sonuç elde edilememiştir.

Kamu kesimi büyüklüğünün, yapılan bu çalışmada gayri safi yurtiçi hasılayı negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Kamu sektörünün büyüklüğü, ülkelerin verimlilik düzeyinin düşmesine ve ekonomik büyümesindeki ivmenin yavaşlamasına neden olabilir. Hükümetlerin ekonomik sisteme müdahaleleri (para ve maliye politikası araçlarını kullanarak) ekonomik teşvikleri olumsuz etkileyebilir. Seçilen ülkeler için özel kesim ekonomisini kısıtlayıcı uygulamaların varlığının ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediği söylenebilir. Vergiler, enflasyon ve ticari dışa açıklık ile ilgili olarak çalışma sonucunda anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. Nüfus artışının, yapılan bu çalışmada ekonomik büyümeyi teşvik etmede negatif etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Aslında nüfus artışıyla birlikte istihdam düzeyinde artış sağlanabilir ve iş gücünün büyüklüğü, daha çok üretime imkân vererek piyasaların genişlemesini olanak verebilir. Çünkü nüfus artışıyla birlikte üretken güçte artış kazanır. Ancak burada da ülkelerin uygulayacağı istihdam politikaları önemlidir. Nüfusun sürekli artması ekonomik büyüme üzerinde birçok etkiyi de beraberinde getirebilir. Gerek istihdam ve ekonomik sorunlar gerekse de sağlık, eğitim gibi alanlardaki eşitsizlik artışı, ülkeleri büyütürken refah düzeyinde düşüşe götürebilir. Daha yüksek nüfusa sahip olmak eşitliğin de aynı anda sağlanacağı anlamına gelmez. Nüfus grupları arasında gelir kaynaklarının adil dağılımı refah artışı için önemlidir. Eğer bir ülkede üretim potansiyelinde bir artış olmadığı zamanda insanların gelir artış talepleri söz konusu olursa bu daha yüksek enflasyona, ödemeler dengesi krizlerine vb. yol açabilir.

Kaynakça

- Alesina, A. ve Perotti, R. (1994). The Political Economy of Growth: A Critical Survey of the Recent Literature, *The World Bank Economic Review*, 8(3), 351-371.
- Alesina, A. ve Rodrik, D. (1994). Distributive politics and economic growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 109(2), 478-485.
- Ameur Ameur, A. ve Seffih, S. (2021). Income Inequality and Economic Growth in Algeria: Empirical Study during the Period 1980-2015. *Management Dynamics in the Knowledge Economy*. 9(1), 39-49.
- Benhabib, J. ve Rustichini, A. (1996, March) Social conflict and growth, *Journal of Economic Growth*, 1(1), 125–42.
- Brzezinski, M. (2013). Income polarization and economic growth, Luxembourg: LIS Working Paper Series, No. 587.
- Ciegis, R., Dilius, A. (2019). An Assessment of the Impact of Income Inequality on Economic Growth, *Transformations in Business & Economics*, 18 (2),304-322.
- Dabus, C. ve Delbianco, F. (2021). Income Inequality and Economic Growth in Developing Countries: The Role of Savings, *Asian Journal of Latin American Studies*, 34(1), 1-17. <https://doi.org/10.22945/ajlas.2021.34.1.1>
- Eğilmez, M. (2020). Dünya Gelir Sınıflandırması ve Türkiye. <https://www.mahfiegilmez.com/2020/07/dunya-gelir-snflandrmas-ve-turkiye.html#more> (11.11.2021).
- Erkişi, K. ve Ceyhan,T. (2020). İktisadi Büyüme ve Gelir Dağılımı Adaleti İlişkisi: Bir Panel Veri Analizi, *Sosyoekonomi*, 28(43), 195-212.
- European Statistic https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_DI12__custom_2116761/default/?lang=en (11.01.2022).
- Fay, M. (1993). *Illegal Activities and Income Distribution: A Model with Envy*. Columbia University, Department of Economics, New York.
- Gölpek, F. ve Kavak, O. (2021). Bazı OECD ülkelerinde kamusal yükseköğretim harcamaları, vergiler ve gelir dağılımı ilişkisi: panel ARDL analizi. *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5 (2) , 57-64.
- Greaney, T.M. ve Karacaovali, B. (2017). Trade, growth and economic inequality in the Asia-Pacific region. *Journal of Asian Economics*, 48, 1–5.
- Gründler, K. ve Scheuermeyer, P. (2015). Income Inequality, Economic Growth, and the Effect of Redistribution, *Würzburg Economic Papers*, No. 95, 1-48.
- Hailemariam, A. ve Dzhumashev, R. (2020). Income Inequality and Economic Growth: Heterogeneity and Nonlinearity, *Studies in Nonlinear Dynamics & Econometrics*,1-16.
- Hausman, J. (1978). Specification tests in econometrics. *Econometrica*. 46(6), 1251–1271.
- Herzer, D. ve Vollmer, S. (2012). Inequality and growth: evidence from panel cointegration, *J.Econ Inequal*,10, 489-503.
- Hung, N.T., Yen, N.T.H., Duc, L.D., Thuy, V.H.N. ve Vu, N.T.(2020). Relationship between government quality, economic growth and income inequality: Evidence from Vietnam, *Cogent Business & Management*. 1-11 <https://doi.org/10.1080/23311975.2020.1736847>
- International Monetary Fund (IMF)(2007). *Globalization and inequality, world economic outlook*, 31–65. Washington, DC: IMF.
- Kalay, M. ve Çetin, D. (2016). Afrika Ülkelerinde Politik İstikrar ve Ekonomik Büyüme, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 5(7), 2277-2290.
- Kazgan, G.(1993). *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi*,6. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kocurova, T.ve Hampel, D. (2020). Inequality in The Income of The Population As A Determinant of The Country's Economic Growth. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 68(6), 987–994.
- Koh, S.G.M., Lee, G.H.Y. ve Bomhoff, E.J. (2019). The income inequality, financial depth and economic growth nexus in China, *The World Economy*, 43, 412-427.
- Kuznets, S. (1955). Economic growth and income inequality, *American Economic Review*, 45(1),1–28.

- Ekonomik Büyüme, İktisadi Değişkenler ve Eşitsizlik: Seçilmiş Ülkelere Yönelik Bir İnceleme (1983-2019)
- Lee, D.J. ve Son, J.C. (2016). Economic Growth and Income Inequality: Evidence from Dynamic Panel Investigation. *Global Economic Review*, 45(4), 331–358.
- Malinen, T. (2007). A comment on the relationship between inequality and growth. Discussion papers / Helsinki Center of Economic Research; No 193. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/eri/hecer/disc/193>
- Mendonça, H.F. ve Baca, A.C. (2022). Fiscal opacity and reduction of income inequality through taxation: Effects on economic growth *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 83, 69–82.
- Muinel-Gallo, L. ve Roca-Sagales, O. (2013). Joint determinants of fiscal policy, income inequality and economic growth. *Economic Modelling*, 30, 814-824.
- Nwosa, P.I. (2019). Income Inequality and Economic Growth In Nigeria: Implication For Economic Development, *Acta Universitatis Danubius*, 15 (1), 108-116.
- OECD (2008). *Growing unequal? income distribution in OECD Countries*. Paris: OECD Publishing.
- Papanek, G., ve O. Kyn. 1986. The effect on income distribution of development, the growth rate and economic strategy. *Journal of Development Economics* 23 (1), 55–65.
- Parasız, İ. ve Ekren, N. (2014). *Bugünkü Makro Ekonomi*, Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları
- Persson, T. ve Tabellini, G. (1991). Is Inequality Harmful for Growth? Theory and Evidence. Recent Publications of the Economics Working Paper Series, University of California at Berkeley.
- Standardized World Income Inequality Database, https://fsolt.org/swiid/swiid_source/ (10.01.2022).
- Topolewski, L. (2020). The impact of income inequalities on economic growth. *Ekonomia i Prawo. Economics and Law*, 19(2), 355–365.
- Topuz, S.G. (2022). The Relationship Between Income Inequality and Economic Growth: Are Transmission Channels Effective?, *Social Indicators Research*, <https://doi.org/10.1007/s11205-022-02882-0>.
- Tsoukis, C. ve Tournemaine, F. (2010). Social conflict, growth and factor shares, MPRA Paper No. 23365.
- Velkovska I.(2020). Is There a Link between Income Inequality and Economic Growth in the Balkans? Testing the Kuznets Hypothesis, *Rev. soc. polit., god.* 28(2), 227-238.
- World Bank (2019). Sustainable Development Goal 10- reduced inequalities: progress and prospects. <https://www.worldbank.org/reducing-inequalities-progressand-prospects>.
- World Bank <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS?view=c-hart> (01.10.2021).
- World Bank, <https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm> (01.10.2021).
- World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>(13.10.2021).
- World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG> (11.10.2021).
- World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/GC.TAX.TOTL.GD.ZS>(11.10.2021).
- World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.TOTL.KD.ZG>(11.10.2021).
- World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.TOTL.KD.ZG>(11.10.2021).
- World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?locations=TR> (11.10.2021).
- World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL> (11.10.2021).
- World Bank, <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups> (15.01.2022).
- World Inequality Database, https://wid.world/world/#sptinc_p90p100_z/US:FR:DE:C-N:ZA:GB; WO/last/eu/k/p/yearly/s/false/23.469/80/curve/false/region. (10.01.2022)
- Yang, Y. ve Greaney, T. M. (2017). Economic growth and income inequality in the Asia-Pacific region: A comparative study of China, Japan, South Korea, and the United States. *Journal of Asian Economics*, 48, 6–22. <https://doi.org/10.1016/j.asieco.2016.10.008>
- Yerdelen Tatoğlu, F. (2012). *İleri panel veri analizi stata uygulamalı*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Younsi, M. ve Bechtini, M. (2020). Economic Growth, Financial Development, and Income Inequality in BRICS Countries: Does Kuznets' Inverted U-Shaped Curve Exist? , *Journal of the Knowledge Economy*, 11, 721–742.